

# Monety kolekcjonerskie



nominał	<b>20 zł</b>
metal	<b>925/1000Ag</b>
stempel	<b>lustrzany</b>
średnica	<b>38,61 mm</b>
masa	<b>28,28 g</b>
wielkość emisji (nakład)	<b>28.000 szt.</b>

**Awers:** Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Pod orłem oznaczenie roku emisji: 2003, poniżej napis: ZŁ 20 ZŁ. Po bokach łap orła wizerunki flagi państwowej. U góry półkolem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy:  $\frac{m}{w}$ .

**Rewers:** Na tle stylizowanego globu wizerunki dwóch węgorzy, larwy węgorza oraz napis: Węgorz europejski / Anguilla anguilla.

nominał	<b>2 zł</b>
metal	<b>stop CuAl5Zn5Sn1</b>
stempel	<b>zwykły</b>
średnica	<b>27,00 mm</b>
masa	<b>8,15 g</b>
wielkość emisji (nakład)	<b>450.000 szt.</b>

**Awers:** Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Pod orłem oznaczenie roku emisji: 2003, poniżej napis: ZŁ 2 ZŁ. Po bokach łap orła wizerunki flagi państwowej. U góry półkolem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy:  $\frac{m}{w}$ .

**Rewers:** Wizerunek dwóch węgorzy. U dołu półkolem napis: WĘGORZ EUROPEJSKI Anguilla anguilla.

**Na boku** ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.



Projektant monet: *Ewa Tyc-Karpińska*

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Projekt: DECORUM

*Węgorz europejski*  
– Zwierzęta Świata –

W dniu 5 lutego 2003 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety kolekcjonerskie z serii „Zwierzęta świata”. Są to monety, przedstawiające węgorza, o nominałach:

- 20 zł – wykonana stemplem lustrzanym w srebrze,
- 2 zł – wykonana stemplem zwykłym w stopie CuAl5Zn5Sn1, tzw. Nordic Gold.

Celem serii jest zaprezentowanie powszechnie znanych gatunków zwierząt zagrożonych przez rozwijającą się cywilizację.

Węgorz jest rybą zwyczajną i powszechnie znaną, ale jego zwyczaje są dość niezwykłe i tajemnicze.

Węgorz europejski (*Anguilla anguilla*) jest jedynym występującym w Polsce przedstawicielem rodziny ryb węgorzowatych (*Anguillidae*) w rzędzie węgorzokształtnych (*Anguilliformes*). Jego bliscy krewniacy, 15 innych gatunków węgorzy, w większości są mieszkańcami ciepłych mórz. Są wśród nich m. in. takie olbrzymy, jak osiągające do 3 m długości, przy masie prawie 100 kg, mureny oraz kongery. Najbliższe biologicznie naszemu węgorzowi europejskiemu są dwa inne śródziemnomorskie gatunki – węgorz amerykański (*Anguilla rostrata*) i japoński (*Anguilla japonica*). Ten ostatni jest w Japonii hodowany w gospodarstwach stawowych. Nie ma tu natomiast żadnego pokrewieństwa z węgorzem elektrycznym, który należy do zupełnie innej grupy ryb.

Charakterystyczną cechą wszystkich gatunków węgorzy jest „wężowata” sylwetka. Nasz węgorz wśród swoich egzotycznych krewniaków wyróżnia się geograficznym zasięgiem występowania, różnorodnością zasiedlanych środowisk oraz transoceaniczną wędrówką. Zamieszkuje całą Europę i Afrykę Północną i czuje się dobrze zarówno w lodowatych wodach strefy Morza Białego, jak też w ciepłych, m. in. przy ujściu Nilu. Ale nawet osobniki, które wychowały się w Arktyce, wędrują dla odbycia tarła do tropikalnego Morza Sargassowego. Takich zdolności przystosowawczych nie wykazuje żaden z krewniaków naszego węgorza. Węgorze są zwykle rybami osiadłymi, a ich występowanie ogranicza się na ogół do jednej strefy klimatycznej.

Węgorz europejski już samym wyglądem bardzo różni się od innych naszych ryb. Wydłużonym, obłym kształtem bardziej przypomina węża niż typową rybę. Charakterystyczną cechą jego sylwetki jest brak płetw brzusznych, natomiast grzbietowa, ogonowa i odbykowa tworzą jeden ciąg, łączący się z ogonem. Spośród naszych ryb słodkowodnych tylko węgorz ma taką „wstęgę” płetwową. Głowa węgorza jest wąska, a liczne drobne zęby ułatwiają chwytanie zdobyczy. Łuski pokrywające ciało są tak drobne, że prawie niewidoczne. Ubarwienie węgorza jest zwykle ciemne z odcieniem brązowym lub oliwkowym; w okresie tarła żółtawy brzuch nabiera barwy srebrzystej. Zdarzają się węgorze prawie czarne, a niekiedy albinosy.

W okresie swojego osiadłego życia węgorz występuje w wodach śródziemnomorskich i przymorskich prawie całej Europy. Jednym z jego osobliwych zwyczajów jest to, że osobniki obu płci żyją w odmiennych środowiskach. Samce na ogół trzymają się w wodach słonawych przy ujściach rzek, a samice w słodkich wodach śródziemnomorskich. Zamieszkują stawy, jeziora i wolno płynące rzeki, z mulistym dnem i bogatą roślinnością. Węgorz europejski, podobnie jak pokrewne mu gatunki, prowadzi skryty tryb życia, żeruje najczęściej nocą z zasadzki, a dzień spędza ukryty w mule, korzeniach i innych podwodnych schronieniach. Jego pożywieniem są zwierzęta wodne – bezkręgowce, ryby i ich ikra, kijanki, raki w okresie Inienia, gdy pozbawione są pancerzy. Niesprawdzone są przypuszczenia o spożywaniu padliny – węgorz czasem szuka w niej jedynie kryjówek.

Po 7-9 latach (czasem dłużej) osiadłego życia węgorze odbywają wędrówkę na tarło, w której przemierzają tysiące kilometrów mórz i Oceanu Atlantyckiego. Samice, żyjące w wodach śródziemnomorskich, płyną rzekami do morza, po drodze często pokonując przeszkody, np. jazy, groble, a nawet krótkie odcinki łądu, gdy umożliwia to deszcz lub rosa. W morzu dołączają do nich samce i odtąd razem kierują się do Atlantyku. Ich wędrówka kończy się aż na zachodniej półkuli. Tu w Morzu Sargassowym koło Wysp Bermudzkich, na głębokości około 1000 m, europejskie węgorze odbywają tarło. Potem prawdopodobnie giną – ich zniknięcie w morskich głębinach jest jedną z niewyjaśnionych dotąd tajemnic tej ryby.

Z ikry wylęgają się larwy, które swoim lancetowatym kształtem tak bardzo różnią się od dorosłych węgorzy, że dawniej uważano je za zupełnie inny gatunek ryb. Najmniejsze znane larwy mają długość około 7 – 15 mm. Przebywają na głębokościach od 180 do 200 m, gdzie temperatura wody wynosi 20°C. Początkowo rosną bardzo szybko i w pierwszym roku życia osiągają długość 2,5 cm. Larwy w zachodnim Atlantyku trafiają w strefę Prądu Zatokowego, który przez trzy lata niesie je do brzegów Europy. Pod koniec tej transoceanicznej wędrówki, w której pokonują odległość 6 – 7 tys. km, osiągają długość około 7 cm i nabierają kształtu małego węgorzyka, ale są jeszcze przezroczyste i bezbarwne.

Następnym celem wędrówki są rzeki całej Europy, gdzie węgorzyki nabierają już właściwego ubarwienia. Samce na ogół pozostają przy ujściach, natomiast samice niestrudzenie płyną dalej w górę rzek. Niektóre z nich docierają aż do wód zlewiska Morza Czarnego i do ujścia Nilu, pokonując odległość ponad 10 tys. km od miejsca wylęgu w Morzu Sargassowym. Czas osiadłego życia przed wędrówką trwa siedem do kilkunastu lat. Proces dorastania trwa powoli, ale węgorz może w tym czasie osiągnąć długość 2 m i ciężar 6 – 7 kg, a nawet do 9 kg; samiec mierzy około 55 cm długości. W Polsce najczęściej spotyka się osobniki nie przekraczające 1 m i 2 kg. Jedną z osobliwości węgorza jest jego toksyczna krew o działaniu przypominającym kurarę. Jednak toksyna ta roz-

kłada się już w temperaturze przekraczającej 60°C, więc po obróbce termicznej (wędownie czy smażenie) węgorz może być spożywany bez obawy.

Węgorz jest rybą o dużym znaczeniu gospodarczym, cenioną ze względu na mięso o wysokich walorach odżywczych i smakowych.

Węgorz w naszym kraju nie ma okresu ochronnego – może być łowiony przez cały rok. Obowiązują jednak minimalne wymiary chroniące przed wyławianiem osobników zbyt młodych. W zależności od charakteru akwenu oraz innych okoliczności wynoszą one od 40 do 55 cm. Podobne przepisy obowiązują w większości krajów europejskich.

Liczebność węgorza w Polsce, podobnie jak w innych krajach szybko się zmniejsza. Duże zapotrzebowanie na światowych rynkach doprowadziło do wytrzeźwienia populacji nadmiernymi połowami. Szkodliwe jest też zanieczyszczenie wód. Jednak największym zagrożeniem są zapory wodne, które uniemożliwiają węgorzowi odbywanie wędrówki na tarło. Z tej właśnie przyczyny zniknęły z naszych rzek jesiort, łosoś i troć. Oby węgorz nie podzielił ich losu.

Prof. Maciej LUNIAK,  
Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa  
Lechosław CZAJKA,  
Polski Związek Wędkarski

**Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.**